

MALAZGİRT ZAFERİ

1040 yılında kazandıkları Dandânanakan zaferiyle Büyük Türk Hakanlığı tahtına yerleşen Selçukoğlu Tuğrul Bey ile halefi olan yeğeni Alp-Arslan zamanlarında Türkler, Bizans'la karşı karşıya gelmişlerdi. 30 yıl içinde Selçuklu Oğuz Türkleri, her yıl biraz daha büyük çapta olmak üzere birçok Anadolu akını ve seferleri yapmışlar, bu büyük ülkeyi olgun bir meyve hâline getirmişlerdi. Son bin yıllık Türk tarihinin umumî akışı, güneybatıya, açık denize, Anadolu'ya doğru olmuş, Selçuklular bu akışa, önüne geçilmez bir tufan derecesinde güç kazandırmışlardı. Türk akıncıları, Ege'ye kadar her yıl Anadolu'yu tarıyor, Bizans hâkimiyetini yıkmak için zemin hazırlıyorlardı. Bizans tahtında oturan İmpârâtor Romanos Diogenes, Türklerle karşı sefere çıktığıysa da bir sonuç alamadı. Nihayet Selçuklulara darbe vurmaya kararısıyla 13 Mart 1071 günü büyük ordusuyla başkenti İstanbul'dan ayrıldı.

İmparatorun gaye ve ümitleri o derece büyüktü ki, İslâm dininin ortaya çıkmasından önce Bizans'a ait olan Suriye, Filistin, hattâ Mısır'ı, hattâ hiç bir zaman Bizans'a ait bulunmamış Irak ile İran'ı almayı tasarlıyordu. Bu ülkelere şimdiden Bizans umumî valiler bile atamıştı. Diğer taraftan Sultan Alp-Arslan, Bizans'ın Doğu Anadolu'daki önemli üslerinden biri olan Malazgirt kalesini almıştı. Malazgirt'ten Haleb'e giderken, Afşin Bey'den, Anadolu'daki belli başlı düşman üslerinin tahrip edildiği, esas Bizans ordusu yenilirse Anadolu'nun Türklerle açılacağını bildiren ünlü rapor geldi. Büyük Türk Hakanı Alp-Arslan, bu raporu alır almaz, Bizans İmparatoru'nu karşılamak üzere Doğu Anadolu'ya yöneldi.

Bizans ordusu 200.000 kişiydi. Ordunun ağırlıklarını 3.000 araba ve on binlerce hayvan taşıyordu. Orduda bütün savaş vasıtaları, bu arada 1.200 kişi tarafından idare edilen ve devrinin en büyük silâhı sayılan bir mancınık vardı. Bizans ordusu, Bizanslılardan başka Franklar, Normanlar, Slavlar, Gürcüler, Abhazlar, Ermeniler, hattâ Müslüman olmayan Peçenek ve Uzlar gibi Avrupalı Oğuz Türklerinden müteşekkildi. Bu bakmadan tek elden yöneltilmeye elverişli değildi. İmparator da ünlü bir hanedandan gelmediği için yüksek otorite ve saygıyı sağlayamamıştır.

İstanbul'dan gelen Bizans ordusu ile Haleb'den ilerleyen Türk ordusu, 26 Ağustos cuma sabahı gün ışıırken, 7-8 kilometre uzakta birebirlerini gördüler. Buldukları yer, Van Gölü'nün 45 kilometre kadar kuzeyinde, Murat Suyu yakınlarında, deniz seviye-sinden 1.500 metre yükseklikteydi. Yanı başlarında Malazgirt kalesi yükseliyordu. Türk ordusu, 50.000 kişilik yalnız Müslüman Oğuz Türklerinden müteşekkil yekvücut bir kitleydi. Zayıf ve yorgun birlikleri Sultan Alparslan, "savaş alanına getirmemiş, ya terhis etmiş, veya veziri Nizâmülmülk'le Hemedân'a göndermişti. Türk ordusunda hakana itaat ve saygı, mutlak

mahiyetteydi. Anadolu'ya yaptıkları akımlarla pişmiş ve bu ülkeyi yurt edinmeyi kararlaştırmış olan Türkler, yurt kurma enerjisinin ateşiyle yanıyorlardı».

Bir gün önce İmparator, Sav Tigin'in başkanlığında sulh teklifine gelen Türk elçilerini şiddetle reddetmiş ve elçi yollanmasını Türklerin korktuğuna yorarak sevinmişti. İmparator, Sav Tigin'e: "Sultanınıza söyleyin, demişti; kendisiyle sulh müzakerelerini Rey'de yapacağım, ordumu İsfahan'da kışlatacağım ve hayvanlarımı Hemedan'da sulayacağım." Sert karakteri kadar zekâsı da kuvvetli olan Sav Tigin, nezakete ve diplomasiye uymasa da şu çok esprili cevabı vermekten kendini alamamıştı: "Atlarınızın Hemedan'da kışlayacaklarından ben de eminim; fakat Haşmetmeâblarının nerede kışlayacaklarını bilemiyorum."

Güneş ortaya çıkınca Alp-Arslan, ordusunu heyecanlandıran kısa ve veciz bir hitabede bulundu. Şe-hit düşerse vurulduğu yere gömülmesini, hemen oğlu Melikşâh'ın çevresinde toplanılmasını, Türk Hakanlığı'nın birliğinin bozulmamasını vasiyet etti. Namaz kıldıktan sonra ön saflara geçti. Bu sıralarda Bizans ordusundan İlahîler yükseliyor, rahipler askerleri takdis ediyorlardı. Türk ordusunda da hocalar, safları dolaşıp âyetler okuyorlardı. —öğleyi 2 saat geçe savaş başladı. Daha ilk anda, Bizans ordusunda ücretli olarak bulunan Müslüman olmamış Avrupalı Oğuz Türklerinden Peçenek ve Uzlar, Bizans ordusundan ayrılarak soydaşlarına katıldılar. Alparslan'ın huzurunda yer öpen Peçenek ve Üz reisleri, Bizans ordusu hakkında çok değerli bilgiler de verdiler. Bu olay, Bizans ordusunda mânevi gücün sarsılmasına sebep oldu. Vuruşma, Türk atlılarının kitle hâlinde ok taarruzu ile başladı. Bizanslıların yabancı oldukları Türklerin bozkır taktiği ve Alparslan'ın strateji dehâsı sonunda, karanlık bastığı zaman, savaş alanında muazzam Bizans ordusundan eser kalmamış, bizzat İmparator esir edilip Alparslan'ın huzuruna getirilmişti. Büyük Türk Hakanı, Roma imparatoruna çok nazik muamele etti ve kendisini bir muahede imzalattıktan sonra salıverdi.

Bütün tarihçiler, Malazgirt'in dünya tarihinin dönüm noktalarından biri olduğunda birleşmektedirler. Bu zafer, Anadolu'nun fethini ve Türkiye devletinin kurulmasını sağlamıştır. Türklerin tarih boyunca kazandıktan meydan muharebelerinin hiç biri, istikballeri için bu derecede tesirli olmamıştır. Türk tarihinde Malazgirt'ten önemli tek olay varsa, o da İstanbul'un Fethi'dir. Dandânan'da kazanılan zaferi Malazgirt tamamlamış, İstanbul taçlandırmıştır. Malazgirt'ten 6 yıl sonra ölümsüz Türkiye devleti kurulmuş ve Osmanoğulları çağında bir cihan imparatorluğu, tarihin gördüğü en muazzam siyasî teşekkül durumuna yükselmiştir. Alp-Arslan, Romanos Diogenes'le yapılan muahedeyi Bizans'ın tanımaması üzerine, müstakbel Anadolu Fatihî ve Türkiye devletinin kurucusu olan kuzeni Kutlamışoğlu Süleyman Şâh'a, Ege'ye, Marmara'ya kadar Anadolu'nun açılmasını emretmiştir.

Kaynak: Yılmaz Öztuna, Türk Tarihinden Yapraklar, MEB, İstanbul, 1989. S. 260-262.

